

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

MGR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

PAŹDZIERNIK 2021

BIRMAŃSKA JUNTA WYKLUCZONA ZE SZCZYTÓW ASEAN

Październik został zdominowany przez informacje dotyczące szczytów ASEAN. Do najszerzej komentowanych kwestii należy zaliczyć wykluczenie wojskowego rządu Birmy z udziału w spotkaniach państw członkowskich stowarzyszenia oraz innych szczytów z regionalnymi partnerami. W odwecie junta nie zdecydowała się na delegowanie apolitycznego przedstawiciela. Na uwagę zasługuje również zgoda ASEAN na podniesienie relacji z Chinami i Australią do kompleksowego partnerstwa strategicznego. Natomiast Stany Zjednoczone osiągnęły duży rozgłos dzięki uczestnictwu prezydenta Joe Bidena w szczytach ASEAN, gdzie zapowiedział nową inicjatywę o wartości ponad 100 mln USD.

I. STOSUNKI WEWNĄTRZ ASEAN

14 października: Filipiny ostrzegają przed konsekwencjami udziału obecnych przedstawicieli birmańskiego rządu w oficjalnych spotkaniach ASEAN. Podczas wideorozmowy zorganizowanej przez australijski think-tank Lowy Institute, minister spraw zagranicznych Filipin Teodoro Locsin Jr. stwierdził, że jakiegokolwiek ustępstwa wobec wojskowego rządu Birmy mogą zakończyć się utratą wiarygodności ASEAN na arenie międzynarodowej. Stanowisko szefa filipińskiej dyplomacji jest o tyle istotne, że wkrótce ministrowie spraw zagranicznych państw członkowskich stowarzyszenia podejmą decyzję w sprawie udziału Min Aung Hlaing'a w wirtualnym szczycie ASEAN organizowanym pod koniec października. Minister Locsin wyraźnie stwierdził, że będzie przeciwko udziałowi birmańskiego generała w zbliżającym się szczycie.

16 października: państwa ASEAN wykluczyły udział birmańskiego przywódcy w zbliżającym się szczycie. Sprawujące prezydencję w ASEAN Brunei potwierdziło doniesienia o braku zgody ministrów spraw zagranicznych stowarzyszenia w sprawie zaproszenia wojskowego lidera Birmy - Min Aung Hlaing, na zbliżający się szczyt liderów ASEAN. Birma ma być reprezentowana przez apolitycznego przedstawiciela. Decyzja szefów dyplomacji państw Azji Południowo-Wschodniej jest związana z powolnymi postępami z zakresu normalizacji sytuacji w kraju po przeprowadzonym w lutym zamachu stanu. Zdaniem szefowej indonezyjskiej dyplomacji Birma nie powinna posiadać na szczytach ASEAN politycznego przedstawiciela, dopóki nie zostaną przywrócone demokratyczne rządy prawa w tym kraju. Z kolei rzecznik wojskowego rządu Birmy - Zaw Min Tun, krytycznie odniósł się do decyzji ASEAN, zarzucając stowarzyszeniu ugięcie się pod międzynarodową presją i pogwałcenie zasady nieingerowania w wewnętrzne sprawy innych państw.

18 października: szef birmańskiego rządu odniósł się do wykluczenia z najbliższego szczytu ASEAN. Generał Min Aung Hlaing, stojący na czele birmańskiego rządu zabrał głos w sprawie wykluczenia jego udziału w szczycie ASEAN, zaplanowanym na koniec października. Stwierdził, że specjalny wysłannik stowarzyszenia do Birmy Erywan Yusof, złożył wnioski, które nie były możliwe do spełnienia. Jednym z nich była chęć spotkania ze wszystkimi stronami sporu wewnętrznego, w tym z liderką opozycji – Aung San Suu Kyi. Wykluczenie

spotkania z byłą radczynią stanu było uargumentowane prowadzonym przeciwko niej postępowaniem karnym. Wykluczenie przedstawiciela Birmy ze szczytu ASEAN jest bezprecedensowym ruchem, albowiem jedną z nadrzędnych zasad obowiązujących w ASEAN jest brak ingerencji w wewnętrzne sprawy państw członkowskich.

19 października: birmański rząd uwolnił setki więźniów politycznych. Telewizja państwowa ogłosiła, że ponad 5600 osób aresztowanych lub poszukiwanych z powodu protestów przeciwko zamachowi stanu zostało objętych amnestią. Wszystko wskazuje na to, że decyzja rządu jest reakcją na wykluczenie ze zbliżającego się szczytu ASEAN. Organizacje pozarządowe szybko zaczęły jednak informować, że około 40 osób po wypuszczeniu z więzienia zostało chwilę później ponownie zatrzymanych. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez ONZ w wyniku zamachu stanu zginęło ponad 1100 osób a 9000 zostało aresztowanych, włącznie z byłą radczynią stanu, Aung San Suu Kyi.

21 października: Malezja wezwała ASEAN do rozważenia kwestii ingerencji w wewnętrzne sprawy innych państw w przypadku Birmy. Malezyjski minister spraw zagranicznych Saifuddin Abdullah stwierdził, że stowarzyszenie powinno przeanalizować przyszłość zasady nieingerencji w wewnętrzne sprawy innych państw członkowskich na podstawie obecnego kryzysu wewnętrznego w Birmie. W ostatnim czasie ASEAN podjął decyzję o wykluczeniu przedstawiciela birmańskiego rządu ze zbliżającego się szczytu i zastąpienie go przez apolityczną osobę z Birmy. Według nieoficjalnych doniesień ten krok był forsowany przede wszystkim przez Malezję, Indonezję, Singapur i Filipiny. Zdaniem malezyjskiego ministra, mimo krajowego zasięgu kryzysu w Birmie, jego konsekwencje mają wpływ na destabilizację regionu. Saifuddin Abdullah podkreślił również, że ASEAN nie może traktować zasady nieingerencji do unikania konfrontacji z kwestiami problematycznymi, mającymi miejsce w Azji Południowo-Wschodniej.

26 października: Kambodża podpisała umowę o wolnym handlu z Koreą Południową. Minister handlu Pan Sorasak podpisał umowę z południowokoreańskim ministrem handlu Yeo Han-koo podczas wirtualnej ceremonii. Zgodnie z umową, której szczegóły ustalono w lutym, Kambodża zniesie cła na 93,8% produktów, a Korea Południowa 95,6% ceł na import z Kambodży. Nowe warunki wejdą w życie po 60 dniach od zakończenia procesu ratyfikacji przez rządy obu państw. Zgodnie z danymi stowarzyszenia handlu międzynarodowego Korei Południowej, eksport Kambodży wzrósł w pierwszych dziewięciu miesiącach bieżącego roku o 5,2% i wyniósł 259,1 mln USD. W ubiegłym roku handel dwustronny spadł jednak o 18%, a jego wartość wyniosła 885 mln USD. Jest to druga umowa o wolnym handlu Kambodży, pierwsza została ratyfikowana z Chinami we wrześniu bieżącego roku.

26 października: Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej zrealizowało 38 i 39 szczyt ASEAN. ASEAN pod przewodnictwem Brunei przeprowadziło dwa szczyty za pośrednictwem wideokonferencji. Pierwszy skupiał się na kwestiach dotyczących budowy społeczności ASEAN oraz walki z pandemią COVID-19, natomiast drugi został poświęcony zewnętrznym relacjom stowarzyszenia oraz centralnej roli ASEAN w regionie. Warto zwrócić uwagę, że szczyty zostały całkowicie zbojkotowane przez Birmę, która nie przedstawiła swojego apolitycznego przedstawiciela. Obecny szef rządu, generał Min Aung Hlaing, nie mógł reprezentować kraju na szczycie, ponieważ jego udział został wykluczony wcześniejszą decyzją pozostałych członków stowarzyszenia, którzy w ten sposób zareagowali na brak

postępów we wdrażaniu pięciopunktowego konsensusu. Szczyty zostały zwieńczone wydaniem oświadczenia.

26 października: 22. szczyt ASEAN-Korea Południowa został zrealizowany za pośrednictwem wideokonferencji. Podczas szczytu koreański prezydent wyraził pełne poparcie dla centralnej roli stowarzyszenia w regionie. Ponadto Mun Jae-in podkreślił kontynuowanie współpracy w zwalczaniu pandemii koronawirusa. Korea Południowa dostarczyła państwom regionu co najmniej 5 mln szczepionek na COVID-19 w ramach różnych programów. Obie strony zobowiązały się do współpracy w obszarach ekonomicznych, bezpieczeństwa, klimatu jak i wymiany międzyludzkiej.

27 października: Australia i ASEAN utworzą kompleksowe partnerstwo strategiczne. Na historycznym, pierwszym szczycie liderów ASEAN-Australia, podjęto decyzję o utworzeniu kompleksowego partnerstwa strategicznego pomiędzy Australią i Stowarzyszeniem Narodów Azji Południowo-Wschodniej. Przypieczętowaniem tej przełomowej decyzji była deklaracja Australii o inwestycji 154 mln AUD we współpracę z ASEAN za pośrednictwem trzech programów. Zdecydowana większość środków, 124 mln AUD, zostanie przeznaczonych na wsparcie w kluczowych obszarach związanych z bezpieczeństwem zdrowotnym oraz energetycznym, przeciwdziałaniem terroryzmowi i przestępstwom transgranicznym, ochroną oceanów, a także implementacją strategii ASEAN wobec Indo-Pacyfiku. Drugi program dotyczy przede wszystkim stypendiów naukowym w Australii, a trzeci, współpracy z zakresu transformacji cyfrowej i rozwijaniu talentów. Ponadto od końca 2021 roku do połowy 2022 roku, Australia zapewni państwom członkowskim ASEAN ponad 10 mln szczepionek na koronawirusa.

27 października: premier Kishida Fumio wziął udział w 24. szczyście ASEAN-Japonia. Podczas kolejnego szczytu z państwami Azji Południowo-Wschodniej, japoński premier podsumował współpracę z ASEAN w walce z pandemią koronawirusa. Japonia dostarczyła państwom stowarzyszenia 16 mln szczepionek, a także zapewniła granty i sprzęt o łącznej wartości 296,3 mln USD. Obie strony omówiły również zagadnienia dotyczące współpracy w ramach strategii ASEAN wobec Indo-Pacyfiku. Zrealizowano łącznie 79 projektów w tym zakresie, z czego 49 z nich było uzgodnionych podczas ubiegłorocznego szczytu, a 24 to były nowe inicjatywy. Nie zabrakło również tematów związanych z polityką zagraniczną. Przedstawiciele obu stron poruszyli zagadnienia dotyczące sytuacji na Morzu Południowochińskim i Wschodniochińskim, aktywność Korei Północnej, a także rozwój sytuacji wewnętrznej w Birmie.

27 października: sułtan Brunei przewodniczył 24. szczytowi ASEAN+3. Państwa formatu ASEAN+3 uzgodniły, że priorytetowym zagadnieniem jest skuteczna reakcja na pandemię COVID-19, zarówno pod względem ochrony zdrowia jak i minimalizacji negatywnych skutków ekonomicznych pandemii. Państwa członkowskie zgodziły się na kontynuację promocji liberalizacji handlowej oraz szybką ratyfikację oraz implementację największej umowy o wolnym handlu – RCEP. Chiny, Japonia i Korea Południowa zadeklarowały dalsze wsparcie programów ASEAN takich jak ASEAN COVID-19 Response Fund, ASEAN Regional Reserve of Medical Supplies oraz ASEAN Overall Recovery Framework. Działania te będą uzupełnione poprzez kolejne dostawy szczepionek i sprzętu medycznego, aby pomóc stowarzyszeniu w opanowaniu trudnej sytuacji epidemiologicznej. Ponadto państwa ASEAN zobowiązały się do bliskiej współpracy z trzema partnerami dialogu, na rzecz utrzymania

pokoju i stabilności w regionie. Do wyzwań, zagrażających pokojowi w regionie zaliczono między innymi działania Korei Północnej.

27 października: 16. szczyt Azji Wschodniej został zrealizowany za pośrednictwem wideokonferencji. Przedstawiciele państw ASEAN oraz regionalnych partnerów wzięli udział w kolejnej edycji szczytu, na którym poruszane są najważniejsze kwestie dotyczące tej części świata. Podczas szczytu prezydent Stanów Zjednoczonych zwrócił uwagę na asertywne działania Chin w regionie, zwłaszcza w kontekście Tajwanu, które zagrażają stabilności na tym obszarze. Z kolei Li Keqiang, reprezentujący Chiny, zaznaczył, iż utrzymanie pokoju, stabilności i wolności w nawigacji oraz przelotu na Morzu Południowochińskim leży w interesie wszystkich państw, albowiem „Morze Południowochińskie jest naszym wspólnym domem”. W podobnym tonie do prezydenta Joe Bidena, głos zabrał premier Fumio Kishida, który podniósł kwestię działań, naruszających japońską suwerenność na Morzu Wschodniocchińskim. Jednocześnie podkreślił pilną potrzebę opracowania Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim, zgodnie z UNCLOS. Nawiązał także do innych problematycznych kwestii dotyczących polityki Pekinu, jak sytuacja w Hongkongu czy w Xinjiangu.

KOMENTARZ

Październik był niezwykle istotnym miesiącem z perspektywy funkcjonowania Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN). Bynajmniej nie chodzi tu wyłącznie o serię szczytów, które oprócz państw członkowskich ASEAN zrzeszają również przedstawiciele innych regionalnych partnerów, wśród których znajdują się między innymi Stany Zjednoczone i Chiny. Należy zatem zadać w tym miejscu pytanie, co było tym przełomowym wydarzeniem w październiku?

Otóż niespełna dwa tygodnie przed 38. i 39. szczytem ASEAN, odbyło się nagłe spotkanie ministrów spraw zagranicznych stowarzyszenia, podczas którego podjęto decyzję o wykluczeniu Państwowej Rady Administracyjnej Birmy oraz jej lidera generała Min Aung Hlaing'a z udziału w szczycie, będącym najwyższym ciałem decyzyjnym ASEAN. Była to odpowiedź na niewystarczające postępy w implementacji pięciopunktowego konsensusu dotyczącego sytuacji wewnętrznej w państwie na skutek zamachu stanu, wypracowanego w kwietniu bieżącego roku. Warto zaznaczyć, że przedstawiciele ASEAN nie wykluczyli całkowicie udziału Birmy w szczycie oraz wydarzeniach mu towarzyszących, albowiem wyrazili zgodę na reprezentowanie kraju przez apolitycznego przedstawiciela. Wojkowy rząd Birmy nie zgodził się jednak na warunki postawione przez stowarzyszenie, powołując się na ich niezgodność z kartą ASEAN. Podniesione zostały zapisy mówiące o granicach kompetencji, wskazując, że to Rada Koordynacyjna ASEAN a nie szczyt ministrów spraw zagranicznych, ma uprawnienia dotyczące kwestii związanych z przygotowaniem do szczytu ASEAN. Ponadto, zwrócono uwagę na brak konsensusu przy podjęciu decyzji o wykluczeniu udziału birmańskiego generała z najważniejszego organu decyzyjnego ASEAN. Oprócz zdecydowanego sprzeciwu ministra spraw zagranicznych Birmy - Wunna Maung Lwin, żaden inny szef dyplomacji nie wyraził swojej dezaprobaty dla proponowanego rozwiązania. Przy analizie tej sytuacji należy jednak mieć na uwadze fakt, że konsensus nie powinien być

utożsamiany z jednomyślnością, a co za tym idzie nie jest wymagana zgoda wszystkich uczestników szczytu ministrów spraw zagranicznych ASEAN do podjęcia określonych decyzji. Oprócz tego, mimo interakcji ASEAN z wojskowym rządem Birmy, oficjalnie to wciąż U Kyaw Tin widnieje na oficjalnej liście ministrów spraw zagranicznych państw członkowskich ASEAN. Oznacza to, że formalnie szefem birmańskiej dyplomacji jest przedstawiciel rządu sprzed zamachu stanu, mianowany przez Narodową Ligę na Rzecz Demokracji – partii politycznej, która wygrała wybory z 2020 roku. Dodatkowym dowodem na brak legitymizacji władzy Państwowej Rady Administracyjnej Birmy przez ASEAN jest nieprzyjęcie ratyfikacji RCEP, przez juntę.

Wydaje się, że największym echem odbiły się zarzuty birmańskiej junty pod adresem ASEAN, dotyczące zasady nieingerencji w wewnętrzne sprawy państw członkowskich. Należy pamiętać, że zasady, którymi kieruje się stowarzyszenia są bardzo zniuansowane i powiązane ze sobą. W związku z tym brak ingerencji w wewnętrzne sprawy innych państw łączy się z koniecznością przestrzegania pozostałych zasad z karty ASEAN w artykule drugim, jak chociażby „wspólne zaangażowanie i zbiorowa odpowiedzialność w umacnianiu regionalnego pokoju, bezpieczeństwa i dobrobytu”, „przestrzeganie praworządności, dobrych rządów, zasad demokracji i rządów konstytucyjnych”, „poszanowanie podstawowych wolności i praw człowieka” oraz „kompleksowe konsultacje w sprawach, mających kluczowy wpływ na wspólne interesy ASEAN”.

Decyzja o wykluczeniu Min Aung Hlaing’a ze szczytów ASEAN była przede wszystkim podyktowana niechęcią birmańskiego rządu do podporządkowania się konsensusowi i umożliwienia specjalnemu wysłannikowi ASEAN dostępu do wszystkich stron sporu wewnętrznego, włącznie z przedstawicielami obalonej opozycji politycznej z Aung San Suu Kyi na czele. Bez wątplenia na taką, a nie inną decyzję miała również wpływ formuła szczytów ASEAN, albowiem organizowane są również spotkania z państwami spoza Azji Południowo-Wschodniej. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że część partnerów dialogu ASEAN, jak na przykład Stany Zjednoczone, wyraziłaby swój sprzeciw wobec wspólnego spotkania z członkiem birmańskiej junty. Jedną z form dezaprobaty mogłoby być obniżenie rangi przedstawiciela danego państwa, co miałoby przełożenie na osłabienie wiarygodności stowarzyszenia i w konsekwencji podkopanie centralnej roli ASEAN w regionie.

Reasumując, mimo braku całkowitej jednomyślności co do kroków podjętych wobec Birmy, wszystkie państwa członkowskie zdają sobie sprawę w jaki trudnej sytuacji birmańska junta stawia ASEAN, co wiąże się z obawami, że interesy stowarzyszenia zostaną przyćmione sytuacją wewnętrzną w Birmy. Warto jednocześnie nadmienić, że wykluczenie Państwowej Rady Administracyjnej Birmy ze szczytu nie powinno być postrzegane jako działanie wymierzone w Birmy jako państwo członkowskie. Cała sytuacja powinna być rozumiana w kategoriach braku legitymizacji wojskowego rządu jako legalnego przedstawiciela Birmy na forum stowarzyszenia.

II. STOSUNKI BILATERALNE CHIN Z PAŃSTWAMI ASEAN

1 października: Chiny dostarczyły Filipinom partię szczepionek CoronaVac. Filipiny otrzymały kolejną partię chińskich szczepionek wyprodukowanych przez koncern Sinovac. Do tej pory zabezpieczono 71 mln dawek szczepionek na koronawirusa i to Chiny są wciąż głównym źródłem większości szczepionek.

3 października: Malezja nie pójdzie na kompromis w sprawie Morza Południowochińskiego. Premier Datuk Seri Ismail Sabri Yaakob podkreślił w wywiadzie dla mediów krajowych, że Malezja nie zgodzi się na żaden kompromis dotyczący Morza Południowochińskiego, który będzie podważał suwerenność państwa. Zwrócił również uwagę, że był orędownikiem tego stanowiska zarówno na forum krajowym jak i międzynarodowym, kiedy pełnił stanowisko ministra obrony. Kwestie związane z bezpieczeństwem i obronnością kraju były głównym punktem jego wywiadu, podczas którego zaznaczył, że ubiegłoroczny budżet na rzecz bezpieczeństwa był większy niż w roku poprzedzającym.

4 października: Malezja wezwała chińskiego ambasadora w związku z naruszeniami na Morzu Południowochińskim. Ministerstwo spraw zagranicznych wezwało ambasadora ChRL, na ręce którego złożono protest w sprawie naruszenia przez chińskie statki wyłącznej strefy ekonomicznej (EEZ) Malezji u wybrzeży Sabah i Sarawak. Wśród jednostek miał się znajdować między innymi statek badawczy Da Yang Hao. Malezyjska dyplomacja w swoim proteście powołała się na UNCLOS i zaznaczyła, że wszystkie kwestie dotyczące Morza Południowochińskiego powinny być rozwiązywane pokojowo, zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami prawa międzynarodowego.

5 października: Układ Obrony Pięciu Sił (FPDA) przeprowadził ćwiczenia wojskowe **Bersama Gold 2021**. Tradycyjne ćwiczenia z udziałem sprzętu i personelu z Australii, Malezji, Nowej Zelandii, Singapuru i Wielkiej Brytanii, znane jako Bersama Lima, zostały zrealizowane pod specjalnym kryptonimem Bersama Gold 2021 (XBG21), aby upamiętnić 50. rocznicę funkcjonowania FPDA. W ćwiczenia trwające od 4 do 18 października zaangażowano łącznie 2600 osób, a także 10 okrętów, 1 łódź podwodną, 6 śmigłowców, 3 samoloty patrolowe, 25 myśliwców, 2 samoloty wsparcia oraz 1 samolot dowodzenia i kontroli. Manewry w dużej części przeprowadzono na międzynarodowych wodach Morza Południowochińskiego, a w ich skład wchodziły takie zadania jak operacje przeciwlotnicze i zwalczania łodzi podwodnych, prowadzenie ostrzału artyleryjskiego czy skoordynowane manewrowanie morskie.

6 października: Kambodża wzmacnia współpracę z Chinami z zakresu bezpieczeństwa. Kambodża otrzyma nowy sprzęt do nadzoru biometrycznego i badań DNA w ramach najnowszej umowy wzmacniającej współpracę organów ścigania z Chinami. Umowa została podpisana podczas wideokonferencji, w której udział wzięli minister spraw wewnętrznych Kambodży Sar Kheng i chiński minister bezpieczeństwa publicznego Zhao Kezhi. Na mocy porozumienia strona chińska zapewni, narzędzia do badania miejsca przestępstwa, sprzęt do wykonywania badań DNA oraz narzędzia do przeprowadzenia sekcji zwłok, a także przyspieszy proces budowy infrastruktury pod centralne dowództwa kambodżańskiej policji. Do tej pory Chiny zainstalowały w Phnom Penh ponad 1000 kamer CCTV, a na

początku roku poinformowano, że program zostanie rozszerzony na cały kraj. Zgodnie z umową oba państwa będą ze sobą ściśle współpracowały podczas organizacji Zimowych Igrzysk Olimpijskich w Pekinie 2022 oraz Igrzysk Azji Południowo-Wschodniej 2023 w Phnom Penh.

6 października: Birma powołała zbroję formację straży przybrzeżnej. Przywódca birmańskiego rządu Min Aung Hlaing wziął udział w uroczystej inauguracji straży przybrzeżnej w doku na południe od Rangun, w której wzięli również udział przedstawiciele zagranicznych mediów. Nowa formacja uzyskała do swojej dyspozycji cztery uzbrojone jednostki, które wcześniej funkcjonowały w ramach marynarki wojennej. Do obowiązków straży przybrzeżnej zaliczono egzekwowanie prawa w ramach patroli oraz realizowanie misji poszukiwawczych oraz ratowniczych. Warto zaznaczyć, że działania straży przybrzeżnej będą koordynowane przez dowództwo marynarki wojennej.

6 października: Malezja zmobilizowała swoją marynarkę wojenną w odpowiedzi na chińskie naruszenia wyłącznej strefy ekonomicznej. Malezyjska marynarka wojenna wysłała dodatkowy statek do monitorowania działań na malezyjskich wodach, po niedawnej obecności chińskich statków w wyłącznej strefie ekonomicznej Malezji u wybrzeży Sabah i Sarawak. Wiceadmirał Datuk Sabri Zali powiedział, że statek stanowi wsparcie dla dwóch innych jednostek stacjonujących w pobliżu płycizny James oraz rafy Swallow na Morzu Południowochińskim.

7 października: Indonezja zatwierdziła kolejną chińską szczepionkę na koronawirusa. Tym razem indonezyjski urząd ds. leków i żywności poinformował o wydaniu zezwolenia na stosowanie szczepionki na COVID-19, produkowaną przez koncern Anhui Zhifei Longcom. Szczepionka o handlowej nazwie Zifivax przeszła trzecią fazę badań klinicznych z udziałem 28 500 osób w Indonezji, Uzbekistanie, Pakistanie, Ekwadorze i Chinach. Badania kliniczne wykazały, że skuteczność szczepionki Zifivax osiągnęła 81,71% siedem dni od zaszczepienia i 81,4%, czternaście dni od zaszczepienia.

7 października: Filipiny i Australia rozszerzają współpracę z zakresu bezpieczeństwa morskiego. Australijski ambasador, Steven J. Robinson, poinformował o działaniach obu państw na rzecz programu, wzmacniającego zdolności Filipin do ochrony obszarów morskich – Filipiński Program Cywilnego Bezpieczeństwa Morskiego (Philippine Civil Maritime Security Program). Ambasador Robinson potwierdził również, że przeprowadził rozmowy z przedstawicielami filipińskiej marynarki wojennej oraz straży przybrzeżnej, aby dowiedzieć się w jaki sposób Australia może przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa filipińskich obszarów morskich. Współpraca w ramach nowego programu ma się opierać na trzech filarach: systemie zarządzania procesami i koordynacji działań między agencjami specjalizującymi się w domenie morskiej, zarządzaniu zasobami naturalnymi i ochronie środowiska, szeroko pojętej pomocy technicznej, badaniach i warsztatach.

9 października: minister spraw zagranicznych Chin wziął udział w obchodach 30. rocznicy relacji na zasadach partnerów dialogu z ASEAN. Wang Yi podkreślił, że obie strony powinny przestrzegać wytycznych dotyczących interakcji na wysokim szczeblu oraz pogłębiać komunikację strategiczną i wzajemne zaufanie polityczne, aby nakreślić nowy plan długoterminowego rozwoju stosunków. Chiński szef dyplomacji wezwał także do wspierania współpracy w nowych obszarach. Poczynając od gospodarki cyfrowej, innowacji naukowych

i technologicznych aż po niebieską gospodarkę, żeby ułatwić zieloną transformację w regionie przy jednoczesnym zachowaniu zrównoważonego rozwoju.

13 października: 37 umów zostało podpisanych w ramach chińsko-singapurskiej inicjatywy współpracy. Przedstawiciele obu państw podpisali 29 umów dotyczących współpracy komercyjnej o łącznej wartości ok. 3,21 mld USD oraz 8 poświęconych projektom z zakresu finansów o wartości 960 mln USD.

13 października: Chiny przekazały Birmie 1 mln darmowych szczepionek na koronawirusa. Chińska placówka dyplomatyczna w Birmie opublikowała wiadomość o przekazaniu miliona dawek szczepionki na COVID-19 przedstawicielom rządu w Rangun.

14 października: do Laosu dotarła szóstą dostawa darmowych szczepionek na COVID-19 z Chin. Ambasador Chin w Laosie Jiang Zaidong wziął udział w ceremonii przekazania kolejnej partii darmowych szczepionek wyprodukowanych przez koncern Sinopharm. Ambasador poinformował również, że Chiny planują do końca roku zapewnić Laosowi wsparcie w walce z pandemią koronawirusa w postaci 6,8 mln dawek szczepionki.

14 października: Chiny przekazały Kambodży 2 mln dawek szczepionki na koronawirusa. Minister zdrowia Kambodży Yok Sambath poinformował o odebraniu dwóch mln szczepionek na COVID-19, wyprodukowanych przez chiński koncern Sinovac. Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez ministerstwo zdrowia 75,8% (28,5 mln dawek) wszystkich szczepionek zabezpieczonych przez kambodżański rząd zostało zakupionych od chińskich firm Sinovac oraz Sinopharm. Natomiast 16,7% (6,3 mln dawek) zostało przekazanych przez chiński rząd w ramach darowizny.

15 października: Chiny przekazały Birmie 4 mln darmowych szczepionek na COVID-19. Chińska ambasada w Birmie poinformowała o realizacji kolejnej dostawy szczepionek. Do tej pory chiński rząd dostarczył Birmie 26,6 mln dawek, z czego 5,9 mln dawek stanowiło darowiznę.

18 października: chiński statek opuścił malezyjską wyłączną strefę ekonomiczną dwa tygodnie od protestu w tej sprawie. Statek badawczy Da Yang Hao opuścił malezyjskie wody dwa tygodnie po tym, jak ministerstwo spraw zagranicznych Malezji wezwało chińskiego ambasadora, żeby złożyć protest w tej sprawie. Od końca września chińska jednostka operuje na wodach Brunei, Filipin i Malezji, czyli państw zaangażowanych w spór na Morzu Południowochińskim. Po opuszczeniu wyłącznej strefy ekonomicznej Malezji statek badawczy udał się na północ, 200 mil morskich na zachód od Filipin.

18 października: Tajlandia przestanie stosować szczepionkę chińskiej firmy po wyczerpaniu zapasów. Tajski rząd podjął decyzję o rezygnacji ze szczepionki produkowanej przez koncern Sinovac po wyczerpaniu jej obecnych zapasów. Szczepionka tego chińskiego koncernu biotechnologicznego była stosowana w kraju od lutego bieżącego roku i na ten moment wykorzystano 31,5 mln dawek. Tajlandia była również pierwszym państwem, które w ramach pierwszej dawki użyło szczepionki Sinovac, a w drugiej AstraZeneca, opracowanej przez Uniwersytet Oksfordzki. Do tej pory zaszczepiono 36% populacji, ale do końca roku rząd planuje zaszczepić 70%. Opas Karnkawinpong z ministerstwa zdrowia poinformował, że w kampanii szczepień będzie kontynuowana strategia łączenia różnych szczepionek produkowanych przez AstraZeneca, Pfizer i BioNTech.

19 października: linia kolejowa Chiny-Laos została ukończona. Jeden z projektów realizowanych w ramach chińskiej inicjatywy Pasa i Szlaku został uruchomiony. Linia kolejowa łącząca Wientian, stolicę Laosu, z Konmingiem, stolicą prowincji Yunnan, posiada na swojej trasie o długości 1000 km 45 stacji, z czego około 20 będzie świadczyło usługi pasażerskie. Za obsługę ruchu będzie odpowiedzialna firma China Railway Group, która poinformowała, że transport towarowy jak i pasażerski zostanie uruchomiony pod koniec bieżącego roku.

20 października: Malezja i Filipiny protestują przeciwko naruszaniu przez Chiny suwerenności morskiej. Ministerstwa spraw zagranicznych Filipin i Malezji potępiły obecność chińskich statków na obszarach Morza Południowochińskiego, wchodzących w obszar ich wyłącznej strefy ekonomicznej. Ich zdaniem tego rodzaju prowokacyjne działania zagrażają pokojowi i stabilności w regionie. Minister spraw zagranicznych Malezji, Saifuddin Abdullah, zwrócił uwagę, że chińska obecność na malezyjskich wodach najprawdopodobniej będzie się powtarzać, co jest związane między innymi z eksploatacją pola gazowego u wybrzeży Sarawak przez państwową firmę Petronas.

20 października: ministerstwo transportu Filipin podpisało z Chinami umowę na budowę pierwszego odcinka kolei Mindanao. Ministerstwo transportu podpisało z China Railway Design Corp. umowę dotyczącą zarządzania projektem linii kolejowej Mindanao o wartości ponad 59 mln USD. Cały projekt będzie kosztował łącznie 1,7 mld USD, natomiast pierwszy odcinek o długości 100 km (cała trasa będzie miała długość 1500 km) ma być sfinansowany przez Chiny. Pierwsza faza projektu połączy miasto Davao z miastami Tagum i Digos, a na trasie znajdzie się osiem stacji. Na mocy podpisanej umowy, China Railway Design będzie zarządzać projektem pod względem inżynieryjnym, a także będzie wspierać rząd w działaniach związanych z szacowaniem poszczególnych kosztów jak i projektowaniem poszczególnych części linii kolejowej. Budowa pierwszego odcinka ma się rozpocząć w pierwszej połowie 2022 roku, a jej zakończenie jest planowane na przełom 2024/2025 roku.

21 października: transport towarowy koleją między Chinami i Wietnamem wzrósł o 117%. Firma China Railway Nanning Group, obsługująca linię kolejową pomiędzy Guangxi a Wietnamem poinformowała o obsłudze 235 pociągów towarowych w ciągu pierwszych dziewięciu miesięcy bieżącego roku, co stanowi wzrost o 117% w porównaniu do analogicznego okresu z roku ubiegłego. Jest to nawet większa liczba pociągów niż przez cały 2020 rok. Pomimo pandemii COVID-19 popyt na chińskie towary w Wietnamie wciąż rośnie. Do importowanych towarów można zaliczyć maszyny rolnicze, szkło, silniki, piwo i tradycyjne chińskie lekarstwa. Natomiast najczęściej eksportowanymi produktami z Wietnamu do Chin to produkty rolne, takie jak owoce. Linia kolejowa została uruchomiona w 2017 roku, a w 2018 roku obsłużyła łącznie 59 pociągów. Przewiduje się, że łączna ilość transportów w 2021 roku przekroczy poziom 300.

22 października: Kambodża odebrała dostawę ponad 120 tys. chińskich szczepionek za pośrednictwem programu COVAX. Minister zdrowia York Sambath poinformował o najnowszej dostawie 124,800 szczepionek wyprodukowanych przez chińską firmę Sinovac.

22 października: Chiny i Wietnam przeprowadziły wspólny patrol w Zatoce Tonkińskiej. Chińska straż przybrzeżna poinformowała o drugim w tym roku wspólnym patrolu w Zatoce Tonkińskiej. Patrole zostały zainicjowane w 2006 roku, a ich celem jest zacieśnienie współpracy pomiędzy strażami przybrzeżnymi obu państw. W przyszłości współpraca ma

być rozszerzona na egzekwowanie prawa morskiego i przeciwdziałanie nielegalnym połowom.

22 października: zakończono 110 edycję wspólnego patrolu na rzece Mekong. Służby porządkowe z Chin, Laosu, Birmy oraz Tajlandii przeprowadziły kolejną edycję patrolu. Przez cztery dni skontrolowano odcinek 500 km rzeki pod kątem zwalczania przestępczości transgranicznej i innych nielegalnych działań.

23 października: największy i najnowocześniejszy cywilny statek patrolowy Chin został włączony do służby. Jednostka Haixun 09 o wyporności 10 700 ton weszła do służby chińskiej Administracji Bezpieczeństwa Morskiego w Guangdongzie. Statek jest wyposażony w armatki wodne, a także zaawansowany system monitorowania przestrzeni powietrznej. Dzięki lądowiskowi dla helikopterów może realizować skomplikowane misje ratownicze. Zdaniem singapurskiego eksperta Collina Koh'a, jest to przykład rywalizacji pod względem możliwości operacyjnych pomiędzy Administracją Bezpieczeństwa Morskiego a chińską strażą przybrzeżną. Jednostka Haixun 09 jest w stanie przebyć 18 tys. km bez potrzeby uzupełniania zapasów, a co za tym idzie będzie prawdopodobnie wykorzystana przez chiński rząd do zabezpieczenia swoich roszczeń na Morzu Południowochińskim w ramach operacji w szarej strefie.

24 października: dowódca wietnamskiej straży przybrzeżnej został odwołany. Generał porucznik Nguyen Van Son został odwołany ze stanowiska dowódcy wietnamskiej straży przybrzeżnej za naruszenie przepisów partyjnych i rządowych, które miały miejsce pod jego nadzorem. Premier Pham Minh Chinh usunął także czterech innych wyższych rangą funkcjonariuszy tej formacji: generała dywizji Pham Kim Hau, generała dywizji Tran Van Nama, generała dywizji Doan Bao Quyeta i pułkownika Nguyena Van Hunga. Na mocy ostatniej decyzji pozbawiono także tytułów byłego komisarza politycznego straży przybrzeżnej Wietnamu, generała porucznika Hoang Van Donga i byłego zastępcy dowódcy generała dywizji Bui Trung Dunga. Do nieprawidłowości miało dojść w zakresie finansów, inwestycji oraz zakupu sprzętu i materiałów w latach 2015-2020. Warto zaznaczyć, że straż przybrzeżna w Wietnamie pełni kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa na Morzu Południowochińskim, gdzie często dochodzi do różnego rodzaju incydentów z udziałem chińskich jednostek.

24 października: mimo protestów chińskie statki wciąż są obecne na filipińskich wodach Morza Południowochińskiego. Zgodnie z najnowszą analizą przeprowadzoną przez amerykański think-tank (The Asia Maritime Transparency Initiative of the Center for Strategic and International Studies, AMTI-CSIS), statki chińskiej milicji morskiej wciąż prowadzą patrole na filipińskich wodach na Morzu Południowochińskim. W raporcie przedstawione zostały zdjęcia satelitarne, na których widać obecność chińskich jednostek wokół spornych obiektów w archipelagu Spratly. Statki wycofują się po złożeniu protestów dyplomatycznych lub w reakcji na patrole innych państw będących stronami w sporach terytorialnych, jednak po pewnym czasie ponownie naruszają wyłączną strefę ekonomiczną państw regionu. Filipiny złożyły łącznie 211 protestów dyplomatycznych przeciwko chińskiej aktywności, z czego 153 z nich złożono w 2021 roku. Dla przykładu w pobliżu atolu Union Banks w sierpniu zarejestrowano obecność 40 statków, we wrześniu 100, a w październiku było już ponad 150 jednostek. Część z nich to były statki wietnamskiej straży przybrzeżnej,

ale zdecydowana większość to jednostki chińskie, których długość często przekraczała 50 metrów.

25 października: Indonezja przeprowadziła rozmowy z Foxconn na temat inwestycji z zakresu samochodów elektrycznych. Zgodnie z oświadczeniem indonezyjskiej rady koordynacyjnej ds. inwestycji, tajwańska firma Foxconn planuje inwestycję w Indonezji, zorientowaną na produkcję baterii oraz pojazdów elektrycznych. Strona indonezyjska miała zaproponować szereg ulg, ułatwiających tego rodzaju inwestycje w kraju. Na chwilę obecną negocjacje są jednak w początkowej fazie i nie podjęto jeszcze żadnych zobowiązujących decyzji. Foxconn planuje rozwój swoich inwestycji w branży pojazdów elektrycznych, które mają osiągnąć wartość 35 mld USD w ciągu najbliższych pięciu lat. Jeżeli chodzi o Azję Południowo-Wschodnią to w trakcie budowy jest zakład produkcyjny w Tajlandii, przy współpracy państwowym przedsiębiorstwem energetycznym PTT Public Company Limited.

26 października: 24. szczyt ASEAN-Chiny został zrealizowany za pośrednictwem wideokonferencji. Premier Li Keqiang oraz liderzy państw ASEAN (z wyjątkiem Birmy) poruszyli tematy związane z zacieśnieniem współpracy w walce z pandemią koronawirusa jak i szybkiej ratyfikacji RCEP. Chiński premier zwrócił uwagę na zgłoszenie chęci przystąpienia do CPTPP i w związku z tym zaapelował o poparcie ASEAN. Ponadto Li Keqiang wezwał do przyspieszenia negocjacji nad Kodeksem Postępowania na Morzu Południowochińskim. Zdaniem chińskiego przedstawiciela, pokój i stabilność w tym obszarze służy interesom obu stron. Zaznaczył jednocześnie, że mimo trudnej sytuacji epidemiologicznej udało się w bieżącym roku wznowić negocjacje nad pierwszą wersją kodeksu, podczas których osiągnięto postępy.

26 października: Chiny planują podnieść relacje z ASEAN do kompleksowego partnerstwa strategicznego podczas listopadowego szczytu. Premierzy Singapuru oraz Malezji zasygnalizowali w rozmowie z premierem Li Keqiang'iem podczas szczytu ASEAN-Chiny gotowość do podjęcia rozmów dotyczących podniesienia rangi oficjalnych stosunków dyplomatycznych pomiędzy stowarzyszeniem i Chinami. Rozmowy na ten temat mają się odbyć podczas specjalnego szczytu Chiny-ASEAN, w którym ma wziąć udział przewodniczący Xi Jinping w listopadzie bieżącego roku z okazji 30. rocznicy nawiązania relacji w ramach partnera dialogu. Pierwsze doniesienia o tych planach pojawiły się w czerwcu 2021 roku na spotkaniu ministrów spraw zagranicznych Chiny-ASEAN w Chongqing.

28 października: Chiny wsparły transformację cyfrową kambodżańskiej stacji telewizyjnej. Ambasador Chin w Kambodży Wang Wentian wziął udział w przekazaniu zestawu cyfrowego systemu transformacji, który został odebrany przez kambodżańskiego ministra ds. informacji Khieu Kanharith'a. System umożliwi konwertowanie analogowego sygnału wideo na formaty cyfrowe i będzie wykorzystywany przez państwową telewizję Kambodży (National Television of Cambodia). Khieu Kanharith poinformował, że nadawanie w formacie analogowym zostanie całkowicie wycofane na rzecz przekazu cyfrowego do 2025 roku.

30 października: filipińska marynarka wojenna przetestowała pocisk Spike ER podczas ćwiczeń Pagsisikap 2021. Ten rodzaj uzbrojenia został pozyskany przez Filipiny w 2018 roku od Izraela i jest zdolny do przebicia pancerza o grubości 1000 mm z odległości 8km. Pociski zostały zamontowane na helikopterach przeznaczonych do zwalczania łodzi podwodnych. Był to już drugi test pocisków Spike ER przeprowadzony przez Filipiny.

30 października: jeden z kandydatów na prezydenta Filipin popiera wydobycie surowców z Chinami na Morzu Południowochińskim. Kandydat na prezydenta w przyszłorocznych wyborach i obecny senator - Panfilo Lacson, potwierdził, że popiera współpracę z Chinami przy wydobyciu ropy i gazu na Morzu Południowochińskim, przy zachowaniu konstytucyjnych przepisów dotyczących podziału surowców w stosunku 60%-40% dla Filipin. Wspólne wydobycie mogłoby uspokoić napięcia pomiędzy państwami na spornych obszarach Morza Południowochińskiego. Jednocześnie senator Lacson zaznaczył, że jeżeli Pekin nie wyrazi zgody na takie rozwiązanie, będzie dążył do wzmocnienia sojuszy militarnych z takimi państwami jak Stany Zjednoczone, Japonia czy Australia, żeby zagwarantować bezpieczeństwo kraju.

KOMENTARZ

Jednym z najbardziej wyczekiwanym wydarzeń w ramach serii szczytów ASEAN z partnerami regionalnymi był szczyt ASEAN-Chiny. W 24. szczycie, Chiny były reprezentowane przez premiera Li Keqiang'a, który podkreślił, że na 2021 rok przypada 30. rocznica nawiązania stosunków w ramach partnera dialogu. O wadze stosunków może świadczyć fakt, że ASEAN stał się największym partnerem handlowym Chin w 2020 roku, którego wartość wyniosła ponad 685 mld USD. Biorąc pod uwagę deklaracje z ostatniego szczytu, wszystko wskazuje na to, że stosunki będą wciąż pogłębiane.

Państwa Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej wyraziły zgodę na podwyższenie rangi stosunków dwustronnych do kompleksowego partnerstwa strategicznego. Szczegółowe rozmowy na ten temat mają się odbyć podczas specjalnego szczytu Chiny-ASEAN, w którym ma wziąć udział przewodniczący Xi Jinping w listopadzie bieżącego roku. Warto zaznaczyć, że pierwsze doniesienia na ten temat pojawiły się już w czerwcu 2021 roku na spotkaniu ministrów spraw zagranicznych Chiny-ASEAN w Chongqing.

Wszystko wskazuje na to, że Pekin chce wykorzystać okazję związaną z obchodami trzech dekad relacji w ramach partnera dialogu z ASEAN do równoważenia działań amerykańskiej administracji, która stara się wzmacniać swoje sojusze w regionie Indo-Pacyfiku poprzez takie inicjatywy jak QUAD czy AUKUS. Widać na tym przykładzie, że ASEAN będzie odgrywał bardzo ważną rolę w rywalizacji pomiędzy mocarstwami. Stowarzyszenie dobrze zdaje sobie z tego sprawę i za wszelką cenę chce zachować równowagę w relacjach pomiędzy Pekinem i Waszyngtonem. Najlepiej o tym świadczy fakt, że ASEAN wyraził również zgodę na podniesienie rangi swoich relacji do kompleksowego partnerstwa strategicznego z Australią, będącą pierwszym partnerem dialogu stowarzyszenia jak i jednym z głównych sojuszników Stanów Zjednoczonych.

Podczas gdy relacje stowarzyszenia z Chinami są w głównej mierze oparte na współpracy handlowej, a ze Stanami Zjednoczonymi na bezpieczeństwie, kompleksowe partnerstwo strategiczne będzie stwarzało okazję do rozwinięcia stosunków Chin z ASEAN w tej drugiej domenie. Niemniej jednak będzie to trudne zadanie, ponieważ wciąż pozostaje kwestia

sporów na Morzu Południowochińskim, które kładą się cieniem na stosunki dwustronne. Zaledwie kilka dni przed szczytem chińska jednostka badawcza Haiyang Dizhi 10 wraz z eskortą straży przybrzeżnej wycofała się z wyłącznej strefy ekonomicznej Indonezji. Z kolei Filipiny i Malezja złożyły kolejny protest przeciwko prowokacyjnym działaniom chińskich statków na Morzu Południowochińskim. Problem jest dostrzegany także przez państwa członkowskie, które nie są bezpośrednio stroną w sporze. Najlepiej o tym świadczy stanowisko tajskiego rzecznika rządu - Thanakorn Wangboonkongchana, zgodnie z którym pogłębienie stosunków z Chinami powinno być uzależnione od opracowanie Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim, opartego na normach prawa międzynarodowego. Osiągnięcie konsensusu w tej sprawie będzie trudne, tym bardziej, że przewodnictwo w ASEAN w 2022 roku przejmie Kambodża. Chiny są źródłem ponad 90% inwestycji w Kambodży, co sprawia, że jest to kraj silnie uzależniony od wpływów Pekinu. Za sprawą rządu w Phnom Penh nie udało się w 2012 roku wydać wspólnego komunikatu pierwszy raz w historii stowarzyszenia, ponieważ zabrakło zgody co do uwzględnienia kwestii dotyczących chińskich działań na Morzu Południowochińskim. Od tego czasu uzależnienie Kambodży od Chin tylko się pogłębiło, a co za tym idzie istnieją poważne obawy, że podobna sytuacja może mieć miejsce w przyszłym roku.

III. RYWALIZACJA CHINY-USA W ASEAN

1 października: Stany Zjednoczone i Chiny dostarczyły szczepionki na COVID-19 na Filipiny.

Tego samego dnia na Filipiny dotarło niemal 4 mln dawek szczepionek na koronawirusa. Chargé d'Affaires Heather Variava z amerykańskiej ambasady była świadkiem dostarczenia 883,350 szczepionek Pfizera. Natomiast kilka godzin później przyleciała kolejna dostawa 2,5 mln dawek chińskiej szczepionki produkowanej przez Sinovac. Heather Variava zapowiedziała, że w ciągu następnych kilku dni amerykański rząd dostarczy 5,5 mln dawek szczepionek do Manili, Cebu i Davao.

1 października: brytyjska marynarka wojenna złożyła wizytę portową w Wietnamie. Statek HMS Richmond zacumował w porcie w Cam Ranh. Ambasador Wielkiej Brytanii w Wietnamie Gareth Ward podkreślił, że Wielka Brytania i Wietnam są narodami morskimi i cenią wolność żeglugi opartą na UNCLOS. Zwrócił uwagę, że za jego kadencji jest to trzecia wizyta portowa w Wietnamie (HMS Albion w 2018 i HMS Enterprise w 2020), co jest dowodem na zaangażowanie brytyjskiej marynarki wojennej w regionie Indo-Pacyfiku. Powołując się na ostatnią wizytę ministra obrony w Wietnamie z lipca tego roku wyraził zadowolenie z rozwijania współpracy z zakresu bezpieczeństwa pomiędzy państwami. Przypomniał także o czwartej edycji dwustronnego dialogu w sprawie polityki obronnej, który zostanie zrealizowany przed końcem 2021 roku. Choć wizyta jest częścią szerszej kampanii realizowanej przez marynarkę wojenną Wielkiej Brytanii w ramach nowego podejścia do regionu Indo-Pacyfiku, to czas jej realizacji jest odbierany przez pryzmat niedawno ogłoszonego AUKUS.

3 października: Filipiny otrzymały kolejną dostawę amerykańskich szczepionek na koronawirusa. Dyrektor Ariel Valencia z departamentu zarządzania łańcuchami dostaw z

ministerstwa zdrowia oraz inspektor biura celnego Mark Almase, byli świadkami dostarczenia ponad 1,8 mln dawek szczepionki Pfizer. Do tej pory Stany Zjednoczone przekazały Filipinom 6,356,610 dawek Pfizer'a, 3,000,060 Moderny i 3,240,850 Johnson & Johnson. Ostatnia dostawa szczepionek zostanie przekazana do regionów Calabarzon oraz centralnego Luzon.

5 października: Filipiny popierają AUKUS oraz zdecydowaną realizację konsensusu wobec Birmy. Podczas wideorozmowy ministrów spraw zagranicznych ASEAN przeprowadzonej czwartego października, podsekretarz ds. stosunków bilateralnych i kwestii związanych z ASEAN, Theresa P. Lazaro, wyraziła pełne poparcie dla AUKUS, którego pierwszą inicjatywą ma być wsparcie technologiczne Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii dla Australii w budowie co najmniej ośmiu łodzi podwodnych z napędem atomowym. Rząd w Manili widzi w tych działaniach szansę na przywrócenie równowagi w regionie. Na uwagę zasługuje również twarde stanowisko Theresa P. Lazaro w sprawie przeciągającego się procesu normalizacji w Birmy po zamachu stanu z lutego bieżącego roku jak i braku widocznych postępów w realizacji pięciopunktowego konsensusu wypracowanego w kwietniu.

6 października: Kambodża wyraziła zaniepokojenie intensyfikacją wyścigu zbrojeń między mocarstwami, co można odbierać jako reakcję królestwa na AUKUS. Minister spraw zagranicznych Kambodży Prak Sokhonn poinformowała o zadowalających postępach prac nad planem dotyczącym wspólnoty z zakresu polityki i bezpieczeństwa ASEAN (ASEAN Political-Security Community, APSC), do których doszło w ramach 24. spotkania rady ds. APSC. Sokhonn podkreślił jednak znaczenie zasad obowiązujących w ASEAN, takich jak przestrzeganie strefy wolnej od broni jądrowej. Wszystko wskazuje na to, że było to nawiązanie do AUKUS, w ramach którego USA i Wielka Brytania mają wesprzeć Australię w budowie ośmiu łodzi podwodnych z napędem nuklearnym.

7 października: Stany Zjednoczone przekazały Filipinom 5,57 mln szczepionek na COVID-19. Amerykański rząd przekazał za pośrednictwem programu COVAX 5,575,050 dawek szczepionki Pfizer, która została rozdysponowana w pięciu dostawach do Manili, Cebu i Davao na przestrzeni pierwszych sześciu dni października. Stany Zjednoczone jako największy dostawca szczepionek do programu COVAX przekazał Filipinom łącznie 21,6 mln dawek szczepionek na koronawirusa, z czego ponad 8,8 mln dawek zostało bezpośrednio przekazanych przez USA.

7 października: Singapur wciąż reprezentuje umiarkowane optymistyczne podejście do AUKUS. Minister spraw zagranicznych Singapuru Vivian Balakrishnan stwierdził, że rozumie powody, dla których Australia podjęła decyzję o zacieśnieniu strategicznej współpracy z zakresu bezpieczeństwa ze Stanami Zjednoczonymi, czego efektem końcowym było ogłoszenie AUKUS. Przyznał tym samym, iż ma nadzieję, że nowa inicjatywa w sposób konstruktywny przyczyni się do stabilizacji sytuacji w regionie. Odniósł się przy tym do wielokrotnie przytaczanego stanowiska o nie wciąganiu państw Azji Południowo-Wschodniej do chińsko-amerykańskiej rywalizacji.

8 października: prezydent Stanów Zjednoczonych pogratulował laureatom Pokojowej Nagrody Nobla. Joe Biden pogratulował Marii Ressie z Filipin i Dmitrijowi Muratowowi z Rosji przyznania Pokojowej Nagrody Nobla w 2021 roku. Maria Ressa jako dziennikarka prowadzi działalność mającą na celu nagłośnienie przypadków nadużycia władzy przez administrację prezydenta Rodrigo Duterte, które są zagrożeniem dla demokracji na Filipinach.

11 października: nowy brytyjski lotniskowiec zatrzymał się w singapurskim porcie. Grupa uderzeniowa z lotniskowcem HMS Queen Elizabeth na czele zatrzymała się w Singapurze. Siły zbrojne obu państw przeprowadziły wspólne ćwiczenia z wykorzystaniem myśliwców F-35B i F-16. Warto przy tym zaznaczyć, że Wielka Brytania planuje stałe rozmieszczenie dwóch okrętów wojennych w regionie Indo-Pacyfiku.

12 października: Malezja liczy na osiągnięcie konsensusu ASEAN w sprawie AUKUS. Minister obrony Malezji Hishammuddin Hussein podczas swojego wystąpienia w parlamencie zapowiedział, że w ramach spotkania ministrów obrony państw ASEAN, zaplanowanego na listopad, poruszy temat nowego porozumienia z zakresu bezpieczeństwa pomiędzy USA, Wielką Brytanią i Australią - AUKUS. Malezyjski minister liczy na wypracowanie wspólnego stanowiska wewnątrz stowarzyszenia, co pozwoli na utrzymanie stabilności w regionie w dobie narastającej rywalizacji chińsko-amerykańskiej.

12 października: dowódca amerykańskiego Dowództwa Indo-Pacyfiku złożył wizytę w Tajlandii. Admirał John C. Aquilino podczas swojej wizyty w Tajlandii spotkał się ze zwierzchnikiem tajskich sił zbrojnych generałem Chalermpolem Srisawatą, a także premierem i jednocześnie ministrem obrony Prayutem Chan-o-cha. W ramach wizyty przekazano 200 jednostek chłodniczych przeznaczonych do przechowywania szczepionek na koronawirusa. Darowizna zostanie rozdysponowana pomiędzy 114 szpitali i przychodni na terenie całego kraju.

12 października: Francja i Japonia dołączyły do amerykańsko-filipińskich ćwiczeń wojskowych Sama-Sama. Przedstawiciele francuskiej marynarki wojennej i japońskich sił samoobrony wzięli udział w wirtualnej wersji ćwiczeń Sama-Sama, które wcześniej były znane pod nazwą CARAT. Zgodnie z oświadczeniem wydanym przez dowództwo filipińskiej marynarki wojennej z północnego Luzon, ćwiczenia mają się przyczynić do zwiększenia interoperacyjności marynarek wojennych w regionie. Z powodu pandemii większość ćwiczeń przeprowadzono w formule online, a dotyczyły szkolenia nurków, lotnictwa, wymiany informacji, a także poruszono tematy związane z nielegalnymi połowami, pomocy humanitarnej oraz działań ratowniczych w przypadku katastrof morskich.

13 października: państwa QUAD przeprowadziły drugą fazę ćwiczeń Malabar. Rzecznik prasowy Pentagonu - John Kirby, poinformował o realizacji manewrów morskich przez marynarki wojennej Stanów Zjednoczonych, Australii, Japonii i Indii w Zatoce Bengalskiej. W ćwiczeniach wzięły udział japońskie statki wsparcia, amerykański lotniskowiec USS Carl Vinson (CVN-70), australijska fregata oraz indyjski niszczyciel. Ćwiczenia Malabar zostały zainicjowane w 1992 roku przez Stany Zjednoczone i Indie. W 2015 roku dołączyła Japonia, natomiast Australia powróciła do tej inicjatywy w 2020 roku po przerwie trwającej od 2007 roku. Pierwsza faza ćwiczeń QUAD miała miejsce w sierpniu bieżącego roku.

13 października: Stany Zjednoczone przekazały Filipinom sprzęt wojskowy o wartości 4 mln USD. Filipińskie siły zbrojne poinformowały w oświadczeniu o przekazaniu przez Stany Zjednoczone czterech dronów ScanEagle siłom powietrznym Filipin podczas ceremonii w bazie Clark. W uroczystości wzięli udział m.in. amerykański Chargé d'affaires Heather Variava, dowódca amerykańskiego Dowództwa Indo-Pacyfiku admirał John Aquilino, a także filipiński minister obrony Delfin Lorenzana oraz zwierzchnik sił powietrznych generał porucznik Allen Paredes. Drony ScanEagle są zdolne do prowadzenia misji obserwacyjnych przez 20 h na niskich wysokościach. Podczas ceremonii Delfin Lorenzana wznowił swoje

wezwania do przeglądu traktatu o wzajemnej obrony ze Stanami Zjednoczonymi. Warto zaznaczyć, że w lipcu ubiegłego roku filipińskie siły powietrzne otrzymały amerykański sprzęt o wartości ponad 970 tys. USD, a Filipiny są największym odbiorcą sprzętu wojskowego ze Stanów Zjednoczonych w całym regionie Indo-Pacyfiku.

14 października: Filipiny i Stany Zjednoczone przeprowadziły zebrania rad ds. traktatu o wzajemnej obronie oraz zaangażowania w sprawy z zakresu bezpieczeństwa. Generał Jose Faustino Jr, szef sztabu sił zbrojnych Filipin i admirał John Aquilino, dowódca Dowództwa Indo-Pacyfiku USA, przewodniczyli corocznym obradom dwóch rad poświęconych dwustronnej współpracy z zakresu bezpieczeństwa, podczas których podsumowano wyniki ponad 300 interakcji w 2021 roku. Liczba wspólnych działań była zdecydowanie wyższa w porównaniu do 2020 roku. Obie strony zgodziły się na kontynuację bliskiej współpracy w obszarach kluczowych dla interesów narodowych i bezpieczeństwa, w tym zwalczania terroryzmu, jak i zapewnienia bezpieczeństwa morskogo, bezpieczeństwa cybernetycznego, pomocy humanitarnej i pomocy w przypadku katastrof.

14 października: Kambodża zaprzeczyła amerykańskim doniesieniom w sprawie chińskiego zaangażowania w bazie w Ream. Rzecznik kambodżańskiego rządu Phay Siphon skrytykował oświadczenie amerykańskiej ambasady, zgodnie z którym Chiny są zaangażowane w prace budowlane prowadzone w bazie marynarki wojennej Ream w Kambodży. Zdaniem rzecznika oskarżenia są bezpodstawne, a doniesienia były wielokrotnie dementowane przez premiera Hun Sena. Rzecznik amerykańskiej placówki dyplomatycznej powołał się na wiarygodne raporty, według których w okresie między sierpniem i wrześniem na terenie bazy powstały trzy nowe budynki i utwardzona droga.

14 października: Filipiny i Stany Zjednoczone planują powrót do pełnowymiarowych ćwiczeń wojskowych w 2022 roku. Admirał John Aquilino, szef Dowództwa Indo-Pacyfiku USA poinformował o planach wznowienia na pełną skalę manewrów wojskowych z Filipinami w 2022 roku, z udziałem Wielkiej Brytanii i Australii w roli obserwatorów. Udział dodatkowych obserwatorów, a także potencjalne rozszerzenie formuły ćwiczeń może się wiązać z wyjątkowo pozytywnym odbiorem przez Manilę nowego trilateralnego porozumienia z zakresu bezpieczeństwa AUKUS, w które zaangażowane są USA, Anglia oraz Australia.

15 października: osiem państw oraz Unia Europejska wyraziło zaniepokojenia sytuacją w Birmie. Rządy Australii, Kanady, Nowej Zelandii, Norwegii, Korei Południowej, Timoru Wschodniego, Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych oraz przedstawicielstwo Unii Europejskiej wystosowali wspólne oświadczenie dotyczące niepokojącej sytuacji wewnętrznej w Birmie. Wyrażono jednocześnie pełne poparcie dla pięciopunktowego konsensusu opracowanego przez ASEAN w kwietniu bieżącego roku jak i działań podejmowanych przez ministra spraw zagranicznych Brunei, sprawującego prezydencję w ASEAN w 2021 roku jak i specjalnego wysłannika ASEAN do Birmy - Dato Erywan. Wezwano jednocześnie do poszanowania praw człowieka i natychmiastowe uwolnienie osób niesłusznie przetrzymywanych przez birmański rząd, który przejął władzę w kraju dzięki zamachowi stanu z lutego bieżącego roku.

18 października: Układ Obrony Pięciu Sił (FPDA) zrealizował obchody 50. rocznicy istnienia. W Singapurze uczczono rocznicę utworzenia w 1971 roku FPDA, składającego się z Singapuru, Malezji, Australii, Nowej Zelandii oraz Wielkiej Brytanii. Zgodnie z paktem

państwa członkowskie muszą konsultować się ze sobą w przypadku zbrojnego ataku na Malezję lub Singapur. W ramach FPDA państwa członkowskie uczestniczą w corocznych ćwiczeniach wojskowych w celu zacieśniania współpracy. Ostatnia edycja ćwiczeń Bersama Gold 2021 została zrealizowana na początku października. W ramach uroczystości upamiętniających rocznicę zrealizowano serię przelotów samolotów i śmigłowców bojowych państw członkowskich w Singapurze.

18 października: Malezja i Indonezja wyraziły zaniepokojenie potencjalną budową atomowych okrętów podwodnych przez Australię w ramach AUKUS. Minister spraw zagranicznych Malezji Saifuddin Abdullah na konferencji prasowej ze swoim indonezyjskim odpowiednikiem, minister Retno Marsudi, stwierdził, że państwa Azji Południowo-Wschodniej są zaniepokojone zakupem przez Australię okrętów podwodnych z napędem atomowym.

18 października: marynarki wojenne Australii, Japonii, Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych przeprowadziły ćwiczenia na Oceanie Indyjskim. W ramach ćwiczeń zrealizowano szereg operacji, mających na celu usprawnienie współpracy w warunkach bojowych, wśród których znalazły się operacje komunikacji morskiej, zwalczania okrętów podwodnych, powietrzne, działania artyleryjskie z wykorzystaniem prawdziwej amunicji, uzupełniania zapasów na morzu, operacje lotów międzypokładowych i przechwytywania innych jednostek na morzu. Po stronie australijskiej zaangażowane zostały fregaty Ballarat (FFH 155) i HMAS Sirius (O 266), po stronie brytyjskiej grupa uderzeniowa z lotniskowcem HMS Queen Elizabeth (R08) na czele, któremu towarzyszyły HMS Defender (D36), HMS Kent (F78), HMS Richmond (F2389), RFA Tidesspring (A136), RFA Fort Wiktorja (A387), i USS The Sullivans (DDG 68), po stronie japońskich sił samoobrony znalazł się niszczyciel operacyjny klasy Izumo JS Kaga (DDH 184) oraz niszczyciele typu Murasame JS Murasame (DD 101), po stronie amerykańskiej zaangażowano grupę uderzeniową z lotniskowcem USS Carl Vinson (CVN 70) na czele, któremu towarzyszyły krążownik z pociskami kierowanymi typu Ticonderoga USS Lake Champlain (CG 57), niszczyciel typu Arleigh Burke z pociskami kierowanymi USS Stockdale (DDG 106); oraz tankowiec Henry J. Kaiser klasy USNS Yukon (T-AO 202).

20 października: amerykański senat chce nałożenia sankcji na Chiny za działania na Morzu Południowochińskim i Wschodniocińskim. Amerykańska komisja senacka do spraw zagranicznych zgodziła się nałożyć sankcje na Chiny za ich agresywne działania na Morzu Południowochińskim i Wschodniocińskim. Pierwszy raz projekt został procedowany w maju 2019 roku i w maju bieżącego roku wznowiono nad nim prace. Komisja doszła do ponadpartyjnego porozumienia w sprawie projektu, który następnie trafi pod obrady senatu. Jeśli Kongres Stanów Zjednoczonych przyjmie ustawę, prezydent Joe Biden nałoży sankcje związane z blokowaniem majątku i odmową wydania wizy dla osób i podmiotów z Chin, które są zaangażowane w przedsięwzięcia realizowane na spornych obszarach obu akwenów. Ponadto amerykańskie podmioty będą objęte zakazem inwestowania w projekty z udziałem podmiotów objętych sankcjami.

20 października: amerykańskie dowództwo Indo-Pacyfiku przy współpracy z filipińską strażą przybrzeżną wsparło prowincję Palawan w walce z koronawirusem. Członkowie amerykańskiej służby wojskowej na Palawan przekazali łóżka szpitalne na oddział intensywnej terapii oraz specjalne lodówki przeznaczone do przechowywania szczepionek

na koronawirusa o łącznej wartości ponad 15 tys. USD. Darowizna została przekazana przez dowództwo Indo-Pacyfiku USA, a za jej dostarczenie z Manili była odpowiedzialna filipińska straż przybrzeżna. Amerykańskie wsparcie Filipin w walce z pandemią osiągnęło już całkowitą wartość 39 mln USD.

17-22 października: amerykańska międzyagencyjna delegacja przeprowadziła wizyty w Tajlandii, Singapurze oraz Indonezji. Doradca szefa dyplomacji USA Derek Chollet wraz z przedstawicielami Departamentu Stanu, Rady Bezpieczeństwa Narodowego, amerykańskiej misji przy ONZ oraz Agencji Stanów Zjednoczonych ds. Rozwoju Międzynarodowego zrealizowali pięciodniową podróż do państw Azji Południowo-Wschodniej, której celem było poszerzenie współpracy z trzema państwami ASEAN, jak i wzmocnienie centralnej roli stowarzyszenia w regionie. Wśród szczegółowych tematów rozmów przewijały się wątki sytuacji wewnętrznej w Birmie, pandemii koronawirusa, zmian klimatycznych, międzynarodowego porządku opartego na rządach prawa. Podróż amerykańskiej delegacji była swojego rodzaju przedłużeniem ostatniej podróży wiceprezydent Kamali Harris w regionie. Na łamach indonezyjskiego portalu informacyjnego *The Jakarta Post* ukazał się tekst Dereka Chollet'a, w którym podkreślił kluczową rolę dobrych relacji Stanów Zjednoczonych z ASEAN. Wyraził również pełne poparcie dla decyzji o wykluczeniu szefa birmańskiego rządu z nadchodzącego szczytu stowarzyszenia, co było reakcją na brak wystarczających postępów odnośnie pięciopunktowego konsensusu opracowanego w kwietniu bieżącego roku. Zwrócił uwagę na cztery główne punkty rozwoju relacji na linii USA-ASEAN: uwzględnienie centralności ASEAN w amerykańskiej dyplomacji, zatrzymanie rozprzestrzeniania się COVID-19, pogłębianie współpracy gospodarczej, a także walka ze zmianami klimatycznymi.

21 października: ministrowie obrony państw Układu Obronnego Pięciu Sił (FPDA) wzięli udział w 11. szczycie w formie wideokonferencji. Ministrowie obrony Malezji, Singapuru, Wielkiej Brytanii, Australii i Nowej Zelandii omówili kluczowe kwestie związane z rolą formatu w promocji porządku międzynarodowego opartego na przestrzeganiu prawa w dobie licznych napięć geopolitycznych w regionie. Spotkanie zostało zrealizowane w tle obchodów 50. rocznicy formatu i zostało zwieńczone wydaniem wspólnego oświadczenia. Warto zwrócić uwagę, że przedstawiciele Wielkiej Brytanii i Australii stanęli w obronie niedawno ogłoszonego trilateralnego partnerstwa AUKUS, w którym uczestniczą również Stany Zjednoczone. Podkreślono, że wymiana technologiczna pomiędzy Wielką Brytanią i Stanami Zjednoczonymi trwa od wielu lat, a udział Australii jest głównie podyktowany rozwojem własnego programu łodzi podwodnych z napędem atomowym. Minister obrony Wielkiej Brytanii James Heappey zapewnił, że australijskie łodzie podwodne nie będą posiadały uzbrojenia jądrowego, a AUKUS nie stanowi zagrożenia dla stabilności regionu. Z kolei australijski minister obrony Peter Dutton powtórzył kolejny raz, iż AUKUS nie jest sojuszem obronnym ani paktem z zakresu bezpieczeństwa, a także nie reprezentuje drastycznej zmiany strategii z zakresu obrony Australii.

21 października: Kambodża wezwała Stany Zjednoczone do większego udziału w inwestycjach infrastrukturalnych w Kambodży. Minister robót publicznych i transportu Sun Chanthol podczas wirtualnego spotkania z wiceprezesem Rady Biznesu USA-ASEAN Michaeliem W. Michalakiem oraz przedstawicielami 13 firm, zaapelował o większy udział amerykańskich firm w przetargi na inwestycje infrastrukturalne w Kambodży. Zdaniem

ministra zaangażowanie amerykańskich firm w budowę dróg i mostów przyczyniłoby się do zwiększenia jakości kambodżańskiej infrastruktury.

21 października: komisja senacka USA przeprowadziła przesłuchania kandydatów na ambasadorów w Azji. Wśród kandydatów znalazł się między innymi Jonathan Kaplan, który został nominowany przez prezydenta Joe Bidena na ambasadora w Singapurze. Jonathan Kaplan podczas swojego wystąpienia przed komisją ds. stosunków międzynarodowych zapowiedział działania mające na celu wzmocnienie relacji dwustronnych z Singapurem, poprzez rozwój współpracy ekonomicznej, budowę silnych łańcuchów dostaw, a także wspólne działania na rzecz walki z kryzysem klimatycznym. Podkreślił także zacieśnianie współpracy z zakresu bezpieczeństwa na rzecz obrony porządku międzynarodowego opartego na normach prawa międzynarodowego. Komisja wysłuchała również wystąpień Nicholasa Burnsa, nominowanego na ambasadora w Chinach oraz byłego burmistrza Chicago Rahma Emanuela, który ma przejąć kierownictwo nad amerykańską placówką dyplomatyczną w Japonii.

24 października: Australia i Indonezja przeprowadziły wspólny patrol morski. Marynarki wojenne obu państw przeprowadziły wspólny patrol w ramach AUSINDO CORPAT 2021. W pięciodniowym patrolu wzięły udział takie jednostki jak HMAS Ararat oraz KRI Kerapu i KRI Sura. Jedenasta edycja patrolu przeprowadzona na wodach pomiędzy Australią i Indonezją miała na celu przeciwdziałanie nielegalnym połowom na tym obszarze. Dowódca floty australijskiej, kontradmirał Mark Hammond, poinformował, że działania mają na celu potwierdzenie zaangażowania Australii w regionie Indo-Pacyfiku.

25 października: Stany Zjednoczone przeprowadziły ćwiczenia z japońskimi siłami samoobrony na Morzu Południowochińskim. Japoński śmigłowcowiec klasy Izumo - JS Kaga (DDH 184), wspólnie z amerykańską grupą uderzeniową numer jeden, przeprowadziły wspólne operacje z zakresu bezpieczeństwa na wodach Morza Południowochińskiego. W skład realizowanych działań weszły operacje sił powietrznych, skoordynowane szkolenie taktyczne między jednostkami nawodnymi i powietrznymi, tankowanie jednostek na morzu i działania bojowe. Dowódca grupy uderzeniowej, kontradmirał Dan Martin, poinformował, że dwustronna inicjatywa jest elementem rotacyjnej obecności amerykańskiej marynarki wojennej w regionie Indo-Pacyfiku, w ramach której demonstrowane jest amerykańskie zaangażowanie na rzecz przestrzegania prawa międzynarodowego na morzu i w powietrzu.

25 października: Stany Zjednoczone przekazały Wietnamowi 2,6 mln szczepionek na koronawirusa za pośrednictwem programu COVAX. Połowa szczepionek z najnowszej transzy trafiła do Hanoi, natomiast druga połowa do Ho Chi Minh.

25 października: prezydent Indonezji wziął udział w zaprzysiężeniu nowych ambasadorów. Joko Widodo mianował na ambasadora do Stanów Zjednoczonych Rosana Roeslani'ego, który obejmie placówkę dyplomatyczną w Waszyngtonie. Rosana Roeslani jest bliskim współpracownikiem prezydenta, o czym może świadczyć fakt, że pracował w jego sztabie wyborczym podczas kampanii prezydenckiej w 2019 roku. Oprócz tego były ambasador we Francji - Arrmanatha Nasir, został mianowany na stałego przedstawiciela Indonezji przy ONZ w Nowym Jorku.

26 października: prezydent Stanów Zjednoczonych weźmie udział w wirtualnym szczycie ASEAN-USA. Amerykańska ambasada w Brunei potwierdziła, że Joe Biden weźmie udział w

szczycie ASEAN, co będzie stanowiło przełom w relacjach Stanów Zjednoczonych z ASEAN. Ostatni raz, kiedy amerykański prezydent wziął udział w szczycie z państwami Azji Południowo-Wschodniej miał miejsce w 2017 roku, kiedy Donald Trump przybył do Manili. Prezydent Biden ma się skupić na kwestiach związanych z pandemią koronawirusa, klimatem, łańcuchami dostaw oraz infrastrukturze.

26 października: Joe Biden wziął udział w 9. szczycie ASEAN-USA. Amerykański prezydent dołączył do liderów państw Azji Południowo-Wschodniej, kończąc tym samym okres interakcji z ASEAN na wyjątkowo niskim szczeblu, rozpoczęty przez jego poprzednika. Joe Biden wezwał do rozszerzenia strategicznego partnerstwa ASEAN-USA, zapowiadając jednocześnie wsparcie w postaci 102 mln USD. Środki mają zostać przeznaczone na cztery obszary współpracy związane z bezpieczeństwem zdrowotnym, klimatem, kwestiami ekonomicznymi oraz edukacyjnymi i relacji międzyludzkich. Joe Biden podkreślił, że partnerstwo Stanów Zjednoczonych z ASEAN odgrywa kluczową rolę dla zachowania wolności i inkluzywności regionu Indo-Pacyfiku. Zaznaczył przy tym pełne poparcie dla strategii stowarzyszenia wobec Indo-Pacyfiku, a także centralnej roli ASEAN w regionie. Amerykański prezydent zapewnił również liderów ASEAN, że mogą się spodziewać jego wizyty w regionie w przyszłości.

27 października: Stany Zjednoczone zacieśniają współpracę z ASEAN w zakresie rozwoju cyfrowego. Podczas 9. szczytu ASEAN-USA, obie strony zgodziły się na kontynuację współpracy, mającej na celu przyspieszenie czwartej rewolucji przemysłowej opartej zaawansowanych technologiach. W związku z tym Stany Zjednoczone będą wspierały państwa Azji Południowo-Wschodniej w szeregu obszarów związanych z cyberbezpieczeństwem, budowy zaawansowanej technologicznie infrastruktury, rozwoju możliwości dotyczących Internetu nowej generacji 5G, a także całego inteligentnego ekosystemu, w skład którego wchodzi takie rozwiązania jak sztuczna inteligencja czy e-handel.

28 października: prezydent Filipin popiera amerykańskie deklaracje o większym zaangażowaniu w regionie z zakresie zdrowia publicznego. Rodrigo Duterte pochwalił amerykańskie wsparcie dla państw ASEAN w walce z pandemią koronawirusa. Zwrócił między innymi uwagę na działania realizowane za pośrednictwem takich agencji jak USAID oraz PROSPECT. Prezydent Duterte powołał się również na uzgodnienia ze szczytu ASEAN-USA, na którym obie strony zobowiązały się do zacieśnienia współpracy z zakresu zaawansowanych technologii, które również będą wykorzystywane do łagodzenia negatywnych skutków pandemii koronawirusa, zarówno w obszarze zdrowia publicznego jak i ekonomicznej odbudowy.

29 października: Chiny i Indonezja wyraziły swoje obawy związane z budową łodzi podwodnych przez Australię w ramach AUKUS. Na marginesie szczytu G20 we Włoszech, chiński minister spraw zagranicznych Wang Yi spotkał się ze swoją odpowiedniczką z Indonezji – Retno Marsudi. Przedstawiciele obu państw omówili kierunki dalszej współpracy dwustronnej. Jednocześnie Wang Yi poparł plany organizacji przez Indonezję szczytu G20 w przyszłym roku. Na uwagę zasługuje jednak fakt, że oba państwa zgodziły się co do wątpliwości związanymi z trilateralnym porozumieniem AUKUS. Ich zdaniem istnieje ryzyko proliferacji broni jądrowej w regionie, albowiem Wielka Brytania i Stany Zjednoczone będą współpracowały z Australią nad budową łodzi podwodnych o napędzie nuklearnym, co

może przerodzić się w pozyskanie przez Australię technologii do budowy własnej broni jądrowej.

28 października: Filipiny zorganizowały 17. edycję sympozjum marynarki wojennej zachodniego Pacyfiku. Pierwszy raz w historii, Filipiny były gospodarzem sympozjum, które ze względów epidemiologicznych zostało przeprowadzone w formie wideokonferencji. Wydarzeniu przewodniczył wiceadmirał Adeluis Bordado, a do tematów, które zostały poruszone należy zaliczyć zaangażowanie w porządek regionu, zgodnie z prawem międzynarodowym, pogłębianie współpracy i partnerstwa, zbieżności interesów, a także strategię operacyjną. Wydarzenie odbywa się co dwa lata, aczkolwiek ubiegłoroczna edycja została odwołana z powodu pandemii koronawirusa. Komandor Benjo Negranza poinformował, że w sympozjum wzięło udział 20 dowódców marynarek wojennych z państw regionu oraz ich doradcy.

31 października: Stany Zjednoczone potępiły atak wojska na stan Chin. Rzecznik Departamentu Stanu USA, Ned Price, przedstawił amerykańskie stanowisko wobec ostatnich doniesień, zgodnie z którymi birmańskie wojsko ostrzelało miasto Thantlang w stanie Chin, niszcząc tym samym ponad 160 domów, w tym dwa kościoły. Stany Zjednoczone wezwały społeczność międzynarodową do mobilizacji, mającej na celu pociągnięcie do odpowiedzialności birmańską juntę oraz przeciwdziałanie kolejnym aktom przemocy, a także łamania praw człowieka. Zaapelowano także do birmańskiego rządu o natychmiastowe zaprzestanie stosowania przemocy oraz uwolnienia niesprawiedliwie przetrzymywanych ludzi. Warto zaznaczyć, że zdecydowana większość mieszkańców opuściła Thantlang po wrześniowym bombardowaniu miasta, w wyniku którego spłonęło 20 budynków, a pastor próbujący ugasić pożar został zastrzelony przez żołnierzy.

31 października: prezydent Stanów Zjednoczonych spotkał się z premierem Singapuru na marginesie szczytu G20. Joe Biden spotkał się z premierem Lee Hsien Loong'iem na marginesie szczytu G20 w Rzymie. Było to pierwsze spotkanie przedstawicieli obu państw od czasu objęcia przez Joe Bidena stanowiska prezydenta USA. Przez godzinę politycy omówili dalsze kierunki rozwoju strategicznego partnerstwa pomiędzy państwami, z uwzględnieniem takich kwestii jak wzmocnienie łańcuchów dostaw oraz utrzymanie swobody przepływu w regionie.

KOMENTARZ

Październik był miesiącem przełomowym nie tylko dla integralności Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN), ale również dla stosunków pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i ASEAN. Pierwszy raz od 2017 roku na czele amerykańskiej delegacji na spotkaniach państw regionu Indo-Pacyfiku, których platformą jest ASEAN, stanął prezydent Stanów Zjednoczonych. Zakończono tym samym długi okres pewnego rodzaju marginalizacji Azji Południowo-Wschodniej w amerykańskiej polityce zagranicznej, której twarzą był Donald Trump. Choć wydarzenia zostały zrealizowane za pośrednictwem wideokonferencji, to wciąż bezpośredni udział Joe Bidena był spełnieniem

długo wyczekiwanej interakcji amerykańskiego prezydenta z państwami Azji Południowo-Wschodniej.

W trakcie trzech dni przeprowadzono serię spotkań na wysokim szczeblu pod przewodnictwem Brunei, która sprawuje prezydencję w ASEAN w 2021 roku. Podczas 9. szczytu ASEAN-USA, Joe Biden zapowiedział inicjatywę, w ramach której Stany Zjednoczone zainwestują ponad 102 mln USD w czterech obszarach współpracy. Pierwszym z nich jest przyspieszenie wspólnych badań z zakresu medycyny oraz wzmocnienie wydajności systemu zdrowia w regionie, na co przeznaczonych zostanie 40 mln USD. Będzie to kolejny wkład w system zdrowia publicznego ASEAN, na co Stany Zjednoczone przeznaczyły w ciągu ostatnich 20 lat ponad 3,5 mld USD. Drugim priorytetem jest przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, dlatego 20,5 mln USD będzie przeznaczonych na działania zorientowane na ograniczenie globalnego ocieplenia do poziomu 1,5°C. Następnym obszarem jest współpraca ekonomiczna, zorientowana w pierwszej kolejności na naprawę gospodarczych szkód wyrządzonych przez pandemię koronawirusa. W tym celu zadeklarowano pomoc w postaci pożyczki na kwotę 10 mln USD oraz dodatkowych 10 mln USD na wsparcie współpracy USA-ASEAN w zakresie handlu i innowacji. Ostatni element nowej inicjatywy dotyczy edukacji i wymiany międzyludzkiej. Zakłada udzielenie 16 mln USD w pożyczkach na rzecz współpracy edukacyjnej, 1,5 mln USD na szkolenia nauczycieli języka angielskiego, a także do 4 mln USD na promocję równości płci i szeroko pojętą sprawiedliwość.

Oprócz ogłoszenia nowej inicjatywy, Joe Biden podkreślił na szczycie, że partnerstwo Stanów Zjednoczonych z ASEAN odgrywa kluczową rolę dla zachowania wolności i inkluzywności regionu Indo-Pacyfiku. Zaznaczył przy tym pełne poparcie dla strategii stowarzyszenia wobec Indo-Pacyfiku, a także centralnej roli ASEAN w regionie. Amerykański prezydent zapewnił również liderów ASEAN, że mogą się spodziewać jego wizyty w regionie w przyszłości. Wszystkie powyższe elementy idealnie wpisują się w przekaz budowany przez nową administrację. Na te same kwestie kładł nacisk Sekretarz Obrony oraz wiceprezydent USA podczas swoich tegorocznych podróży po Azji Południowo-Wschodniej. Nie zmienia to jednak faktu, że część państw ASEAN jest coraz bardziej zaniepokojona kolejnymi amerykańskimi inicjatywami, zorientowanymi na wzmacnianie sojuszy z zakresu bezpieczeństwa. W taki bowiem sposób jest postrzegany QUAD, a ostatnio duże kontrowersje wzbudził również nowy, trilateralny format AUKUS, który zakłada między innymi amerykańskie i brytyjskie wsparcie dla Australii przy budowie łodzi podwodnych z napędem atomowym. Część analityków słusznie zwraca uwagę na brak konsekwencji ze strony państw Azji Południowo-Wschodniej w tym aspekcie. Rzadko dochodzi do równie stanowczych demonstracji zaniepokojenia w związku z przybierającym już od pewnego czasu na sile zwiększeniem swoich możliwości bojowych ze strony Pekinu.

Nie ulega wątpliwości, że państwa stowarzyszenia preferowałyby większe zaangażowanie Waszyngtonu w integrację ekonomiczną, na przykład poprzez dołączenie do CPTPP. Niemniej jednak jest to raczej pieśń przyszłości, albowiem na chwilę obecną brakuje wystarczającego poparcia wewnątrz Stanów Zjednoczonych do udziału w tego rodzaju inicjatywie, po tym jak Donald Trump podjął decyzję o wycofaniu się z TPP w 2017 roku. Choć inicjatywa Joe Bidena ogłoszona podczas ostatniego szczytu ASEAN-USA jest krokiem w dobrym kierunku, to zdaje się, że amerykańska administracja musi wypracować

kompleksową strategię ekonomiczną dla regionu Indo-Pacyfiku, konkurencyjną dla takich inicjatyw jak RCEP oraz CPTPP.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

